Ἐπιμέλεια ΘΑΝΑΣΗ ΓΚΟΒΑ

ΑΧΑΪΚΑ καὶ ΔΜΑ

Η ΕΙΔΗΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΠΑΙΔΙΑ. — Ὅλους νέους καὶ νέες διψοῦν γιὰ περιπέτεια. — Αὐτοὶ λοιπὸν μποροῦν νὰ δηλώσουν συμμετοχὴ στὴν «ἐπιχείρηση Ντρέϊκ» ποὺ διοργανώνει ἡ Βρετανικὴ Ἑταιρεία ἐπιστημονικῶν ἐξερευνήσεων. — Πρόκειται γιὰ ἕνα ὡραῖο ἐξερευνητικὸ ταξίδι σὲ ὅλο τὸν κόσμο οἱ συμμετέχοντες θὰ μάθουν πολλὰ πράγματα γιὰ τὶς χῶρες ποὺ θὰ ἐπισκεφθοῦν. — Γιὰ τὰ ἔθιμα καὶ γιὰ τὴ γλῶσσα τους.— Καὶ ἀκόμα θὰ προετοιμασθοῦν γιὰ τὶς ἐπιστημονικὲς ἐργασίες καὶ τὰ προγράμματα ποὺ θὰ ἐκτελέσουν στὴν ξηρά ★ ΟΙ ΥΠΟΨΗΦΙΟΙ ΘΑ ΚΡΙΘΟΥΝ κυρίως ἀπὸ τὶς ἱκανότητὲς τους, τὸν ἐνθουσιασμό τους καὶ τὰ προσόντα τους νὰ συμβάλουν καὶ νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴ μοναδικὴ εὐκαιρία ποὺ προσφέρει τὸ πρόγραμμα αὐτό. — Οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νὰ ζητήσουν περισσότερες πληροφορίες ἀπὸ τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιο Φιλικῆς Ἑταιρείας 17, Ἀθῆνα, τηλεφ. 3653211. — Ἢ ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου καὶ Πληροφοριῶν τῆς Βρετανικῆς Πρεσβείας Καραγιώργη Σερβίας 2, Ἀθήνα, τηλ. 736211 ἐσωτ. 246.

ΠΡΩΙΝΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ

Ἡ διαφήμιση

Η ΕΠΙΔΕΡΜΙΔΑ σας τόσο λεπτὴ καὶ διαφανής, σὰν τὸν ἀέρα ποὺ ἀναπνέετε στὴ Σουηδία, εἶναι τὰ καλλυντικά μας εἶναι ἀλλεργικά. Ἐμπιστεύεστε τα ἀκόμη κι' ὅταν ἡ ἐπιδερμίδα σας εἶναι ἐξαιρετικὰ εὐαίσθητη. Θὰ τὴ νοιώσετε δροσερὴ καὶ κατὰ πολλὰ χρόνια ἀναλλοίωτη...

Πρόκειται φυσικά, γιὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ διαφημιστικὰ κείμενα. Τὸ ἕνα θυμίζει τὴ φρεσκάδα τῶν φιάφντ καὶ τοῦ χιονιοῦ, ἡ γοητεία τῶν ξανθῶν καλλονῶν τῆς Σουηδίας. Τὸ ἄλλο, ἀναγκάζει τὴ γυναίκα ποὺ φοβᾶται τὶς παρενέργειες τῆς κρέμας τῆς πούδρας ποὺ τὴν ἐπείσε ἡ διαφήμιση νὰ χρησιμοποιήσει ὁπωσδήποτε ...ψεύτικα ἐλάχιστον παραπλανητικὰ ὅσον ἀφορᾶ τὸν ἐξωραϊσμὸ ποὺ ἐπαγγέλλονται τὸ προϊόντα.

Ὅμως ἡ διαφήμιση δὲν πρέπει νὰ βλάπτει τὰ συμφέροντα τοῦ καταναλωτὴ καὶ πρέπει νὰ ἐνισχύει τὸν ἀνταγωνισμό. Δὲν πρέπει νὰ εἶναι οὔτε ἀπατηλή, οὔτε ἀθέμιτη. Γι' αὐτὸ φροντίζουν νομοθεσίες ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Ἀλλὰ ἐδῶ καὶ χρόνια, φροντίζει ἐπὶ πλέον, ἡ ΕΟΚ συγκεντρώνοντας τὶς προσπάθειές της στὸν ἐναρμονισμὸ τῶν νομοθεσιῶν τῶν ἐννέα χωρῶν ἀπὸ τὸν ὁποῖο ὅλοι ἔχουν ὠφεληθεῖ φυσικὰ καὶ ἡ χώρα μας μετὰ τὴν ἐνσωμάτωσή της στὴν Κοινὴ Ἀγορά. Τὸ Σχέδιο Νόμου ποὺ συνέταξε ἔχει στὴ θέσει τὶς γενικὲς ἀρχὲς γιὰ τὴν προστασία τοῦ καταναλωτικοῦ κοινοῦ ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ ποιοτικοῦ γοήτρου τῶν προϊόντων τῆς Κοινότητος.

Μὲ τέτοια ἐξασφάλιση, θὰ ἀνθήσει ὄχι μόνο στὴν ἐνθάρρυνση τῆς ζητήσεως, ἀλλὰ θὰ βοηθήσει στὴν αὔξηση τῶν ἐξαγωγῶν.

Οἱ νομοθεσίες ποὺ ρυθμίζουν τὴ διαφήμιση μποροῦν νὰ χωρισθοῦν σὲ κατηγορίες, ὅπως π.χ. ὅλοι οἱ σχετικοὶ μὲ τὸν ἀνταγωνισμὸ καὶ τὴ λειτουργία τοῦ ἐμπορίου γενικά. Νόμοι ποὺ περιορίζουν τὰ συμφέροντα τοῦ καταναλωτὴ καὶ τὴ δημόσια ὑγεία. Νόμοι κατὰ τῶν ἀσέμνων ποὺ χρησιμοποιοῦνται σὰν διαφημίσεις... Ὑπάρχουν ἐπίσης κώδικες δεοντολογίας τοῦ διαφημιστικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἀλλὰ στὴν ἐποχὴ τῆς ἐλεύθερης διεθνοῦς κυκλοφορίας τῆς πληροφορίας ἀπὸ ἕνα τύπο καὶ τὰ ἐρτζιανὰ κύματα τῆς ἐλεύθερης κυκλοφορίας, ἀγαθῶν μετὰ τὴν κατάργηση τῶν τελωνειακῶν συνόρων καθὼς καὶ τῆς ἐλεύθερης κυκλοφορίας ὑπηρεσιῶν, ὅλοι αὐτοὶ οἱ νόμοι διατάγματα, κώδικες κ.λ.π. διαφέρουν πολὺ μεταξύ τους, καθὼς ἀν τιπροσωπεύουν συχνὰ τοπικὲς καταστάσεις τῆς στιγμῆς ἢ ἐθνικὲς ἀντιλήψεις ποὺ εἶναι ἄλλες ἐδῶ κι' ἄλλες ἐκεῖ.

Ἀπατηλὴ διαφήμιση εἶναι ἐκείνη ποὺ προσφεύγει στὸ ψέμα σὲ μικρότερη ἢ μεγαλύτερη ἔκταση, ἐκείνη δηλαδὴ ποὺ προκαλεῖ ἢ δημιουργεῖ τὸν κίνδυνο νὰ παρασύρει σέ πλάνη τὸ κοινὸ στὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται.

Ἀθέμιτη διαφήμιση εἶναι ἐκείνη ποὺ προβάλλει ἕνα πλεονέκτημα τοῦ προϊόντος δυσφημίζοντάς τους ἀνταγωνιστές, συκοφαντώντας τὸν ἀντίπαλο. Ἀθέμιτη διαφήμιση εἶναι ἐπίσης ἐκείνη ποὺ ἐκμεταλλεύεται τὰ αἰσθήματα φόβου τοῦ κοινοῦ τὰ κοινωνικὰ καὶ πολιτιστικὰ προβλήματα.

Ἡ παράλειψη στὴ διαφήμιση μπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἴδιο ἀπατηλή: Τὰ ψιλὰ καὶ δυσανάγνωστα γραμματάκια στὴν ἄκρη τοῦ κειμένου. Τὸ λίτρο ποὺ προσφέρεται βέβαια γενναιόδωρα ἀπὸ τὴ διαφήμιση, ἀλλὰ εἶναι μόνο ἑπτακόσια γραμμάρια... Ἡ «ἐγγύηση» ποὺ στὴν πράξη ἀποδεικνύεται φενάκη!... Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ σιωπή, ἢ ἡ παράλειψη εἶναι ἐπίσης πράξεις ἀξιόποινες ὅπως ὁ θετικὸς λόγος. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴ δημιουργία προσδοκιῶν στὶς ὁποῖες ἡ διαφήμιση ἀποφεύγει νὰ δώσῃ ἀπάντηση ἀφήνοντας τὴν κατάσταση «φλοῦ».

Ἄλλος τρόπος παραπλανήσεως τοῦ καταναλωτὴ εἶναι ἡ χρησιμοποίηση διαφόρων ἐπιστημονικῶν νεολογισμῶν ἢ ὅρων... Ἐπίσης τὰ δικαστήρια θὰ μποροῦν νὰ ἐπιβάλλουν μιὰ διορθωτικὴ διαφήμιση ἢ «ἀντιδιαφήμιση» πράγμα ποὺ πέρα ἀπὸ τὴν εἰδικὴ περίπτωση, θὰ ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος ἀποτρεπτικοῦ ὅπλου γιὰ τὸ μέλλον.

Παράλληλα, ὁ κανονισμὸς προβλέπει καὶ ἄλλες κυρώσεις ἀνάλογα μὲ τὴν ἔκταση τῆς διαφημίσεως τοῦ ἀποτελέσματός της γιὰ τὴν αὔξηση τῶν πωλήσεων καὶ τῶν ζημιῶν ποὺ ἔχει προκαλέσει στὸ καταναλωτικὸ κοινὸ ἢ στὸν ἀνταγωνισμό.

ΠΑΝ

Δὲν τρέχει τίποτε...

Η ΕΙΔΗΣΙ ἤρθε ξαφνικά. Δὲν προηγήθηκαν καυγάδες, ψίθυροι, ψευτοσυμβιβασμοί. Ἡ Ἄννα Φόν σου χώρισε ἀπὸ τὸν ἄνδρα της Νῖκο Σοφιανό. Καὶ ἀμέσως ἑτοιμάστηκε γιὰ περιοδεία στὴν Αὐστραλία, ὅπου ἤδη βρίσκεται αὐτὲς τὶς μέρες.

Ὅσο γιὰ τὸν πρώην ἄνδρα της, ἀφοῦ γνώρισε τὴν ἐπιτυχία σὰν θεατρικὸς ἐπιχειρηματίας στὸ «Ὄρβο» ἀνέλαβε τὴν ἐπιχείρηση τοῦ Ἄλσους Παγκρατίου, ὅπου θὰ στέγασθῆ τὸ Καλοκαίρι ὁ θίασος τοῦ «Ἐλευθέρου Θεάτρου».

Προβολὴ τῆς χώρας μας

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ τῆς συμπληρώσεως 15 χρόνων ἀπὸ τὴν ἵδρυση τοῦ ἐργοστασίου Πολυστερόλης, στὸ Λαύριο, ἡ Ἑλληνικὴ χημικὴ βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἑταιρεία «ΝΤΟΟΥ» Α.Ε. ἐξέδωσε εἰδικὸ εἰκονογραφημένο τεύχος ἀφιερωμένο στὴν Ἑλλάδα καὶ εἰδικώτερα στοὺς ἐμπορικοὺς δεσμούς της μὲ τὶς χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου.

Ἡ ἔκθεση εἶναι εἰκονογραφημένη καὶ ἔγινε σὲ δυὸ γλῶσσες (Ἑλληνικὰ καὶ Ἀγγλικά) καὶ περιέχει ἄρθρα τοῦ καθηγητῆ κ. Ἰω. Γεωργάκη πρεσβευτῆ τῆς Ἑλλάδος στὴ Μέση Ἀνατολή, τῆς Ἀρχαιολόγου κ. Ἀθηνᾶς Καλογεροπούλου κ.ἄ. Τὸ τεῦχος αὐτὸ εἶναι τὸ δεύτερο (μιὰ ἐξαιρετικὰ καλαίσθητη ἔκδοση) καὶ εἶναι βέβαιο ὅτι προβάλλει ὑπεύθυνα τὴ χώρα μας.

Σύγχρονη εἰκονομαχία

ΣΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ περιοδικὸ δημοσιεύονται οἱ ἀκόλουθοι σατιρικοὶ στίχοι:

Ἐξ ἀφορμῆς ἡ ἔρις προεκλήθη ἀ-
(σημάντου,
μὰ διεχώρισε τοὺς μοναχοὺς τοῦ
(κοινοβίου,
μονῆς περιωνύμου, μὲ θαυματουρ-
(γὸν εἰκόνα,
εἰς δύο παρατάξεις ἐμφυλίου σπα-
(ραγμοῦ.
Στὸ τέλος ὁ ἀγὼν ἐνετοπίσθη ἀ-
(κριβῶς
στὸ ποῖος τὴν ἄχραντον εἰκόνα
(θᾶχη κατοχή.
Ἐνθυμηθέντες δὲ τὸν Σολομῶντα
(ἀφελῶς.
διέτεμον αὐτὴν ἀπὸ συμφώνου, μὲ
(πριόνι.
Ἀμφότεροι ἐπικαλοῦνται τώρα,
(ὦ ραυγαλέως,
τὴν χάριν Της νὰ ἐνεργήσῃ θαῦ-
(μα πλὴν ματαίως.
Ἐκ τῶν ὑστέρων ἐμφανίσθηκαν
(οἱ νουνεχεῖς
προτείνοντες τὴν ἕνωσιν, γιὰ νὰ
(θαυματουργήσῃ...

Ἀποτομιευτὲς

ΑΔΙΑΦΟΡΟ ποιὸ εἶναι τὸ ἐλατήριο — ὑλικὴ ἀφθονία, σπαρτιάτικη λιτότητα ἢ πρόνοια καὶ φόβος τοῦ μέλλοντος — οἱ Ἰάπωνες εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ἀποταμιευτὲς τοῦ ἀνεπτυγμένου Δυτικοῦ κόσμου.

Σύμφωνα μὲ στοιχεῖα τοῦ ΟΟΣΑ ἀποταμίευσαν σχεδὸν τὸ ἕνα τέταρτο ἀπὸ τὸ διαθέσιμο εἰσόδημά τους. Μετὰ τοὺς Ἰάπωνες, ἔρχονται οἱ Ἰταλοὶ (23%) καὶ τελευταῖοι οἱ Ἀμερικανοὶ (6,6%). Καὶ μιὰ παράδοξη διαπίστωση: Οἱ Γάλλοι ποὺ ἔχουν μανία μὲ τὸ «κομπόδεμα» ἔρχονται τρίτοι στὴν κατάταξη μὲ 15,7% καὶ ἀκολουθοῦν οἱ Βρετανοὶ μὲ 14,2% καὶ οἱ Καναδοὶ 10,6%. Γενικὴ πάντως εἶναι ἡ διαπίστωση ὅτι ὁ ρυθμὸς τοῦ πληθωρισμοῦ ἐπηρεάζει ἀρνητικὰ τὶς ἀποταμιευτικὲς τάσεις καὶ, παρωθεῖ τὴν ἀγορὰ μονίμων καταναλωτικῶν εἰδῶν.

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε ἀνεργία θὰ μειωνόταν ὁ χρόνος ἐργασίας

Οἱ ἀντιφάσεις τοῦ συστήματος παρεμποδίζουν τὴ λύση

ΠΕΡΙΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΥΦΕΣΗ

ΛΟΝΔΙΝΟ. Ἡ ἀνεργία ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει πρωταρχικὸ οἰκονομικὸ καὶ κοινωνικὸ πρόβλημα γιὰ τὶς ἐξωπαϊκὲς χῶρες. Ἡ ὕφεση δὲν βρίσκεται πλέον στὰ ἐπίπεδα τοῦ 1974, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔχει ξεπεραστεῖ. Θὰ μποροῦσε νὰ πεῖ κανεὶς πὼς ἡ οἰκονομικὴ κρίση ποὺ ἀκολούθησε τὴν κρίση τοῦ πετρελαίου στὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '70 δὲν ἔχει τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ὀξείας νόσου, ἀλλὰ οὔτε καὶ γιατρεύτηκε. Μετατράπηκε σὲ χρόνια νόσο μᾶλλον, ποὺ κατατρώγει τὶς δυτικὲς οἰκονομίες, χωρὶς νὰ ἔχει βρεθεῖ ἀκόμη τὸ σωτήριο φάρμακο ποὺ θὰ μᾶς ξαναφέρει στὴν εἰδυλλιακὴ κατάσταση τῆς «πλήρους ἀπασχολήσεως».

Πρέπει ἀκόμη νὰ σημειωθεῖ, πὼς μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ὁ ἀσθενὴς συνήθισε κάπως τὴν ἀρρώστεια του, ἔμαθε νὰ ζεῖ μ' αὐτήν, δὲν κατέχεται πιὰ ἀπὸ τὸν πανικὸ τῆς πρώτης προσβολῆς, ἀλλὰ δὲν παύει οὔτε στιγμὴ νὰ σκέπτεται πώς, ἂν δὲν βρεθεῖ ὁ τρόπος τῆς ριζικῆς θεραπείας, κάπου, σέ κάποια κοντινὴ στροφὴ τοῦ δρόμου, τὸν περιμένει ἡ ὑποτροπὴ καὶ ὁ θάνατος. Οἱ δυτικὲς οἰκονομίες συνήθιζαν νὰ ζοῦν μὲ τὸ ὑψηλὸ ποσοστὸ ἀνεργίας, ἐξακολουθοῦν νὰ παίρνουν τὰ φάρμακα ποὺ ἐμποδίζουν κάπως τὴ ραγδαία ἐπιδείνωση τῆς ἀνεργίας, ἀλλὰ ξέρουν πολὺ καλὰ πὼς αὐτὴ ἡ ἀνεργία ποὺ ὄχι μόνο δὲν μειώνεται, ἀλλὰ αὐξάνει σταθερὰ, θὰ ὁδηγήσει μοιρεῖα σὲ ἐντάσεις ποὺ ὅλοι θέλουν νὰ τὶς ἀποφύγουν.

Κυβερνήσεις καὶ ἐργατικὰ συνδικάτα στρέφουν ὅλο καὶ περισσότερο τίς προσπάθειές τους στὴν ἐπίλυση αὐτοῦ τοῦ προβλήματος, ποὺ ἀποδείχτηκε πολὺ πιὸ ἐπίμονο ἀπὸ ὅσο ὑπολόγιζαν ὅλοι στὴν ἀρχή. Στὴ διάρκεια τῆς μεγάλης κάμψεως τοῦ 1974 — 75 ἦταν διάχυτη ἡ αἰσιοδοξία πὼς ἡ αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνέργων ἦταν ἕνα παρεπόμενο τῆς πτώσεως τῆς παραγωγῆς, συνεπῶς ἦταν ἕνα φαινόμενο παροδικό. Μὲ τὴν ἀνάκαμψη θὰ ἔβρισκε τὴν αὐτόματη λύση του.

Στὴν πορεία διαπιστώθηκε, ἔξω ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία ἢ ἀμφισβήτηση, πὼς ἡ ἴδια ἡ ἀνάκαμψη δὲν μποροῦσε νὰ πραγματοποιηθεῖ πάνω στὰ παλιὰ δεδομένα. Τὸ ξεπέρασμα τῆς κρίσεως ἀπαιτοῦσε μεγάλες ἐπενδύσεις ποὺ θὰ κινοῦσαν ταχύτερα τὸν παραγωγικὸ μηχανισμὸ καὶ τονώνοντας τὴν ἀπασχόληση, θὰ τόνωναν καὶ τὴ ζήτηση. Ἀλλὰ οἱ νέες ἐπενδύσεις δὲν θὰ πήγαιναν, ἀσφαλῶς στὴν ἀναζωογόνηση τῶν κλάδων, τῆς παραγωγῆς ποὺ μαράζωσαν μὲ τὴν κρίση: θὰ πήγαιναν στὴν προμήθεια νέας τεχνολογίας καὶ σὲ ἀναδιαρθρώσεις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἂν ἡ ὑφαντουργία π.χ., εἶχε ὑποστεῖ καθίζηση σὲ μία χώρα, θὰ ἦταν μάταιο νὰ προσπαθήσει κανεὶς νὰ τὴ ζωντανέψει. Στὸ μεταξὺ κάποιες ἄλλες ὑφαντουργικὲς βιομηχανίες εἶχαν ἱδρυθεῖ σέ χῶρες ἀναπτυσσόμενες καὶ τὸ κόστος τους ἔκανε ἐπωφελέστερη τὴν εἰσαγωγὴ τῶν προϊόντων τους παρὰ τὴν ἐπὶ τόπου ἀναζωογόνηση τῆς ὑφαντουργικῆς παραγωγῆς. Συνεπῶς, οἱ ἐπενδύσεις θὰ ἔπρεπε νὰ μετακινηθοῦν πρὸς ἄλλους κλάδους τῆς παραγωγῆς καὶ πρὸς τὴν προμήθεια ὑψηλότερης τεχνολογίας.

ΝΕΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Οἱ ἀναδιαρθρώσεις αὐτοῦ τοῦ τύπου, ποὺ ἀκολουθοῦν νομοτελειακὰ κάθε μείζονα οἰκονομικὴ κρίση, ἔχουν ἐπιπτώσεις ποὺ δὲν μποροῦν ν' ἀντιμετωπισθοῦν οὔτε ἔγκαιρα, οὔτε ριζικά. Εἰδικὰ σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν ὑποαπασχόληση, οἱ ἐπιπτώσεις τους εἶναι ἀρνητικές. Κι αὐτὸ γιὰ πολλοὺς λόγους. Πρῶτος ἀνάμεσά τους εἶναι ὅτι ἡ νέα τεχνολογία ἀπαιτεῖ ἔνταση κεφαλαίων καὶ ὄχι ἔνταση ἐργασίας, συνεπῶς στὴ θέση ἑνὸς κλάδου ποὺ φθίνει ἢ μιᾶς μονάδας ποὺ ἀνανεώνεται, ἔρχεται ἕνας ἄλλος κλάδος ἢ ἕνας νέος τεχνικὸς ἐξοπλισμὸς ποὺ δὲν δημιουργοῦν ζήτηση ἐργασίας. Ἔτσι, τὸ ἴδιο τὸ ξεπέρασμα τῆς κρίσης δημιουργεῖ προϋποθέσεις, αὐξημένης ἀνεργίας.

Ἄλλοτε ὑπῆρχε ἡ τάση νὰ πιστεύεται πὼς ἡ σύγχρονη τεχνολογία δημιουργοῦσε αὐξημένη ζήτηση εἰδικευμένης ἐργασίας, ἐπομένως ὁ εἰδικευμένος ἐργάτης ἦταν αὐτὸς ποὺ δὲν κινδύνευε ἀπὸ ἀνεργία. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ τὰ πράγματα διέφευσαν τὶς προβλέψεις. Ἡ ἀνεργία πλήττει κατ' ἐξοχὴν τὴν εἰδικευμένην ἐργασία, καὶ ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου δὲν ἀποτελεῖ κανένα μυστήριο: ἡ ὑψηλὴ τεχνολογία ἀπαιτεῖ πολὺ λίγα χέρια γιὰ νὰ κινηθεῖ, καὶ δὲν ἀποκλείει τὴν προσληψη ἀνειδικεύτων ἐργατῶν, γιατὶ πάντα ὑπάρχει «βρώμικη δουλειά» ποὺ πρέπει νὰ γίνει, καὶ ποὺ δὲν εἶναι διατεθειμένος νὰ τὴν κάνει ὁ εἰδικευμένος ἐργάτης.

Ἕνας δεύτερος λόγος εἶναι ὅτι κάθε νέα τεχνολογία ἀπαιτεῖ νέες εἰδικεύσεις κι ἔτσι οἱ παλιοὶ τεχνίτες, μὲ μεγάλη πεῖρα στὴν δουλειὰ τους, ἀχρηστεύονται ἢ πρέπει νὰ ὑποβληθοῦν σέ νέα εἰδίκευση. Ἴσως γι' αὐτὸ παρατηρεῖται σήμερα στὶς βιομηχανικὲς χῶρες ἡ τάση νὰ ἐπιδιώκεται μείωση τῆς ἀνεργίας μὲ τὴ συντόμευση τῶν ὁρίων συνταξιοδοτήσεως: οἱ ἐργαζόμενοι καλοῦνται νὰ ἐγκαταλείψουν συντομότερα ἀπὸ τὸ καθιερωμένο ὅριο ἡλικίας. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐλπίζεται ὅτι ὁ παραγωγικὸς μηχανισμὸς θὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ προσωπικὸ εἰδικευμένο μέν, ἀλλὰ σέ παλιὰ πλέον τεχνολογία, καὶ θὰ δημιουργηθοῦν θέσεις γιὰ νέους ἀνθρώπους, ἱκανοὺς νὰ ἀφομοιώσουν τὴ νέα τεχνολογία.

Ἡ ἀντιμετώπιση αὐτὴ ἔχει καὶ ἕνα ἀκόμη πλεονέκτημα: ὅτι προσφέρει δουλειὰ στοὺς νέους, πρᾶγμα ποὺ ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρει τὶς κυβερνήσεις τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν. Μιὰ μερίδα ἐργαζομένων ποὺ συνταξιοδοτεῖται στὰ 60 χρόνια ἀντὶ στὰ 65, δὲ δημιουργεῖ κανένα κοινωνικὸ πρόβλημα, πέρα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ δαπάνη τῆς πρώτης συνταξιοδοτήσεως. Μιὰ μερίδα νέων ποὺ μένει χωρὶς δουλειὰ δημιουργεῖ πολὺ περισσότερα προβλήματα σέ κάθε κοινωνία ἀπὸ ὅσα μπορεῖ νὰ δημιουργήσει ἡ κάπως πρόωρη συνταξιοδότηση ἡλικιωμένων ἀνθρώπων.

Η ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ ΣΕ ΝΕΩΤΕΡΗ ΗΛΙΚΙΑ

Ἡ πρόωρη συνταξιοδότηση, ὡστόσο, δὲν λύνει τὸ πρόβλημα παρὰ σὲ πολὺ μικρὴ κλίμακα. Ἐπιβαρύνει τὴν κοινωνία μὲ μιὰ ἀρκετὰ μεγάλη πρόσθετη δαπάνη, ἐφόσον συντομεύει τὰ ὅρια τῆς ἐνεργοῦ ἡλικίας. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ἀναπόφευκτο ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ μέσος ὅρος ἡλικίας αὐξάνει καὶ ἡ ἀραίωση τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ συντελεῖται μέ διαρκῶς βραδύτερο ρυθμό.

Συνεπῶς ἡ σύγχρονη κοινωνία εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ἀντιμετωπίσει τὸ θέμα τῆς πρόωρου συνταξιοδοτήσεως σέ αὐξανόμενη κλίμακα. Αὐτὸ βέβαια θὰ δημιουργήσει νέα προβλήματα, γιατὶ ὁ συνταξιοδοτούμενος σέ νεώτερη ἡλικία θὰ παίρνει τὴ σύνταξή του γιὰ πολὺ περισσότερα χρόνια, πρᾶγμα, ποὺ θὰ ἐπιβαρύνει τὸ κοινωνικὸ σύνολο. Ἀλλὰ στὴ συγκεκριμένη περίπτωση οἱ κυβερνήσεις εἶναι ὑποχρεωμένες νὰ ἐπιλέξουν τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο σκέλος τοῦ διλήμματος: Πρόωρη ἔξοδος ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα ἢ ἐντεινόμενη ἀνεργία τῶν νέων.

Θεωρεῖται βέβαιο ὅτι ὅσο περνάει ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἀνεργία ἀποδείχνεται νόσος χρόνια τῆς σύγχρονης οἰκονομίας, οἱ κυβερνήσεις θὰ κλίνουν ὑπὲρ τῆς συντομεύσεως τῶν ὁρίων τῆς ἐνεργοῦ ἡλικίας, γιατὶ ἔτσι μόνο μειώνονται οἱ κίνδυνοι τῶν κοινωνικῶν ἀνατάραχῶν, ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἀνεργία τῶν νέων καὶ μάλιστα τῶν πτυχιούχων τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἀνώτατης παιδείας.

Ἀλλὰ ἀποτελεῖ αὐτὴ ἡ λύση μόνιμη θεραπεία, ἢ εἶναι μιὰ προσωρινὴ διέξοδος;

ΠΟΛΛΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΣΕ ΜΙΑ ΘΕΣΗ

Τὸ πραγματικὸ δίλημμα δὲν εἶναι «νέοι ἢ γέροι». Ἡ ὀρθὴ του διατύπωση θὰ ἦταν: «Λύση τοῦ προβλήματος τῆς ἀνεργίας μὲ τὴν ἀπασχόληση περισσοτέρων ἀτόμων σέ μιὰ θέση ἢ λύση μὲ τὴ δημιουργία περισσοτέρων θέσεων».

Ἐδῶ βρίσκεται, πραγματικά ἡ οὐσία τοῦ προβλήματος. Ἡ πρώτη λύση ὑπονοεῖ τὴ συντόμευση εἴτε τοῦ ὁρίου ἡλικίας τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ, εἴτε τοῦ ἑβδομαδιαίου χρόνου ἐργασίας. Ἂν, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ ἑβδομαδιαῖος χρόνος ἐργασίες μειωθεῖ κατὰ 2 ὧρες, δηλαδὴ ἂν ἡ ἑβδομάδα τῶν 40 ὡρῶν γίνει ἑβδομάδα τῶν 38 ὡρῶν, δημιουργοῦνται —σύμφωνα μὲ ὑπολογισμὸ τοῦ «Ἐκόνομιστ»— κάπου 60 ὡς 200 χιλιάδες εὐκαιρίες ἀπασχολήσεως στὴ βρεταννικὴ οἰκονομία. Ἡ ἐλάχιστη αὐτὴ μείωση τῶν ὡρῶν ἐργασίας θὰ ἐπιβαρύνει ὡστόσο τὶς δημόσιες δαπάνες μὲ 300 ἑκατομμύρια στερλίνες περίπου καὶ θ' ἀνεβάσει τὸ κόστος τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως κατὰ 3%.

Μ' ἄλλα λόγια, ἡ δημιουργία εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως μέσῳ τῆς μειώσεως τοῦ χρόνου ἐργασίας θ' ἀνεβάσει καὶ τὸ βιομηχανικὸ καὶ τὸ κοινωνικὸ κόστος κι αὐτὸ στὴν ἁπλῆ οἰκονομικὴ διάλεκτο μεταφράζεται σὲ αὔξηση τῶν τιμῶν καὶ σὲ ἐξαιρετικὰ μεγάλες πληθωριστικὲς πιέσεις.

Ἡ ἀπειλὴ δὲν εἶναι μικρή: ὁ ἐργαζόμενος θ' ἀπασχολεῖται λιγότερο χρόνο στὴν ἐργασία του, θὰ φεύγει νωρίτερα ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα, ἀλλὰ θὰ καταβάλει τὸ τίμημα πληρώνοντας διαρκῶς ἀκριβότερα τὰ καταναλωτικὰ ἀγαθά.

ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Ὁ «Ἐκόνομιστ», ποὺ ἀσχολήθηκε πρόσφατα μὲ τὸ θέμα, ἐξετάζοντάς το ἀπὸ τὴν σκοπιὰ τῆς ΕΟΚ, δέχεται σὰν μοναδικὰ ριζικὴ λύση τὴν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων μέσῳ τῆς δημιουργίας νέων εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως.

Ἀλλὰ ἡ ριζικὴ λύση, γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναλύσαμε πιὸ πάνω, εἶναι μᾶλλον ἀνέφικτη, τουλάχιστον πρὸς τὸ παρόν. Ἡ βιομηχανία δὲν δημιουργεῖ πιὰ εὐκαιρίες μαζικῆς ἀπασχολήσεως ἐργατῶν ὅπως συνέβαινε ἄλλοτε καὶ ἡ μόνη διέξοδος εἶναι ἡ ὑπέρμετρη αὔξηση τῆς ἀπασχολήσεως στὶς ὑπηρεσίες.

Οἱ σύγχρονες βιομηχανικὲς κοινωνίες τείνουν σίγουρα στὴν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων στὶς ὑπηρεσίες, ἀλλὰ ἡ αὔξηση αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπεριόριστη καὶ δὲν συντελεῖται ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη.

Ἔτσι δὲ μένει παρὰ ἡ μία καὶ μοναδικὴ λύση, ποὺ πάντα ὀνειρεύθηκε ὁ ἄνθρωπος: Ἡ μείωση τοῦ ἡμερήσιου χρόνου, ἐργασίας καὶ ἡ μείωση τοῦ ὁρίου ἐνεργοῦ ἡλικίας, πρὸς ὄφελος ἄλλων, πιὸ δημιουργικῶν γιὰ τὸν ἄνθρωπο δραστηριοτήτων.

Τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι κάτι τέτοιο δὲν ἀντιμετωπίζεται σὲ ἀνταγωνιστικὲς οἰκονομίες ὅπου οἱ ὅροι τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καθορίζονται ἀπὸ τὸ κόστος τοῦ ἐμπορεύματος. Εἶναι γεγονὸς ὅτι μὲ τὴ σύγχρονη τεχνολογία, τὸ ἄτομο θὰ μποροῦσε νὰ ἐργάζεται κάτω ἀπὸ 5 ὧρες τὴν ἡμέρα— πολλοὶ οἰκονομολόγοι μάλιστα ὑποστηρίζουν ὅτι 2—4 ὧρες θὰ ἦταν ὑπεραρκετές. Ἡ ἀποδοχὴ στὴν πράξη αὐτῆς τῆς δυνατότητας θὰ σήμαινε, ὡστόσο, ριζικὲς ἀλλαγὲς στοὺς ὅρους λειτουργίας τῆς βιομηχανίας καὶ στοὺς ὅρους τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν. Φαίνεται ὅτι ἡ σύγχρονη κοινωνία δὲν εἶναι ὥριμη γιὰ μιὰ τόσο ἐπαναστατικὴ ἀλλαγή, ποὺ θὰ ἀνέτρεπε ριζωμένες πεποιθήσεις καὶ προκαταλήψεις.

Ἡ ἀντίφαση ἀνάμεσα στοὺς τεχνολογικοὺς ὅρους παραγωγῆς κα